

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного університету
«Київський авіаційний інститут»
доктору економічних наук, професору,
в.о. зав.кафедри економіка ДУ «КАІ»,
Ареф'євій Олені Володимирівні

РЕЦЕНЗІЯ

Побережної Заріни Миколаївни

доктора економічних наук, професор кафедри економіки
та бізнес-технологій

факультету економіки та бізнес-адміністрування

Державного некомерційного підприємства

“Державний університет “Київський авіаційний інститут”

на дисертаційну роботу здобувача ступеня доктора філософії

в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

Лункіної Ірини Юріївни

на тему «**Антикризове забезпечення в системі формування
збалансованого потенціалу підприємства**»,

Актуальність обраної теми дисертації.

Сучасні тенденції антикризового забезпечення підприємства характеризуються змінами у світосприйнятті економічних концепцій та економічних парадигм, спрямованих на розробку та впровадження механізмів стійкості та адаптивності. Вони охоплюють як сферу економічних відносин, так і виробничо-господарські процеси, що у сукупності визначає здатність підприємства зберігати конкурентні позиції в умовах кризових викликів. Результативність антикризового забезпечення у структурі збалансованого потенціалу в окреслених закономірностях виступає як об'єкт наукових досліджень, так і практичного пошуку ефективних інструментів стабілізації та активізації економічного розвитку підприємств.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Лункіної Ірини Юріївни була виконана у рамках планових науково-дослідних робіт Державного університету «Київський авіаційний інститут» Міністерства освіти і науки України, Факультету економіки та бізнес-адміністрування, кафедри економіки повітряного транспорту за темою «Мотиваційне управління економічними системами в умовах інтелектуально-цифровізаційних трансформацій» (реєстраційний № 0121U113066, 2021–2023 роки).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота Лункіної І. Ю. містить оригінальні наукові результати, що відзначаються економічною, логічною та математичною обґрунтованістю. Дослідження ґрунтується на значному масиві даних, отриманих з офіційних джерел. У процесі його виконання було застосовано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів: діалектичний підхід, методи аналізу та синтезу, монографічний метод, метод логічних узагальнень, ієрархізації та ранжування, абстрагування і формалізації, статистичний підхід, економіко-математичне моделювання, комплексний аналіз, а також методи табличної та графічної інтерпретації й візуалізації результатів. Завдяки цілеспрямованому й коректному використанню методичного інструментарію отримано обґрунтовані, достовірні та якісні наукові висновки. Серед використаних методів варто виокремити абстрактно-логічний, структурно-функціональний, морфологічного аналізу, математичного прогнозування, матричного аналізу, економіко-математичний, а також табличну й графічну візуалізацію результатів. Відтак рівень реалізації поставлених наукових завдань і володіння здобувачем методами наукових досліджень можна оцінити як високий.

Наукова новизна результатів дослідження.

У своїй дисертаційній роботі Лункіною І.Ю. удосконалено концептуальний підхід до формування механізму антикризового забезпечення в системі збалансованого потенціалу підприємства. Запропонований підхід базується на інтеграції взаємопов'язаних елементів, процесів і інструментів та орієнтований на цілеспрямоване формування потенціалу, що забезпечує стійкість підприємства до деструктивних впливів зовнішнього середовища та ефективне відновлення після криз.

Удосконалено науково-практичний підхід до оцінювання збалансованості потенціалу підприємства, що передбачає визначення ступеня гармонійності та ефективності використання ресурсів для досягнення стратегічних цілей. Підхід охоплює ідентифікацію дисбалансів між видами

потенціалу, виявлення слабких ланок, розробку заходів з їх усунення та підвищення ефективності використання потенціалу, спрямованого на стійкий розвиток підприємства відповідно до принципу збалансованості.

Удосконалено науково-методичний підхід до формування антикризової стратегії забезпечення збалансованого потенціалу, який інтегрує управлінські рішення з обліково-аналітичним забезпеченням. Це дозволяє оптимізувати вибір стратегічних альтернатив, підвищити системність та обґрунтованість управлінських дій, спрямованих на подолання криз, забезпечення сталого розвитку й зростання конкурентоспроможності підприємства.

Удосконалено теоретико-методичний підхід до оцінювання внутрішньої стійкості підприємства до кризових ситуацій, який поєднує врахування зовнішніх факторів із комплексним аналізом синергетичної взаємодії з внутрішніми чинниками. Запропонований підхід забезпечує формування цілісної системи діагностики та визначення механізмів адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища.

Набули подальшого розвитку: науково-теоретичне трактування сутності «збалансованого потенціалу» як інтегрованої синергетичної системи взаємодоповнюючих ресурсів у гармонійному співвідношенні, що забезпечує адаптивність, стратегічну стійкість і сталий розвиток підприємства; методичний підхід до оцінювання збалансованості потенціалу підприємства, що базується на інтегральному індикаторі з агрегуванням ключових видів потенціалу, структурованій послідовності етапів аналізу, яка забезпечує комплексність, неупередженість оцінки й формування антикризових стратегій; диференційований інструментарій оцінювання, який спираючись на індикаторний підхід і методи кількісного та якісного аналізу дає змогу проводити порівняльну оцінку фактичних, нормативних і прогнозних показників, ідентифікувати джерела зростання та підтримувати прийняття управлінських рішень в умовах кризового управління.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача.

Лункіна І.Ю. у дисертаційному дослідженні здійснила аналіз актуальних інформаційних джерел за тематикою роботи, обґрунтувала вибір методів і підходів для вирішення поставлених завдань.

Результати наукової роботи висвітлені у 15 наукових публікаціях, серед яких – 2 розділи у колективних монографіях, 7 статей у наукових фахових виданнях України та 6 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Отримані Лункіною І.Ю. результати дослідження вносять суттєвий внесок у розвиток наукових напрацювань інших авторів з обраної проблематики, доводячи імперативну важливість формування

збалансованого потенціалу підприємств у контексті ефективного антикризового забезпечення. Дослідження є значущим внеском, що акцентує увагу на необхідності інтеграції принципів збалансованості в архітектуру антикризового забезпечення, надаючи теоретичну та методологічну основу для практичного впровадження цих підходів у діяльність сучасних підприємств.

Апробація одержаних результатів.

Результати дисертаційної роботи були представлені та обговорені автором на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема на міжнародних, всеукраїнських і конференціях за міжнародною участю.

Наукові положення, висновки та рекомендації, представлені у дисертаційній роботі, вирізняються належним рівнем обґрунтованості й достовірності, що підтверджується системним аналізом значної кількості праць з теорії управління, широким інформаційним підґрунтям дослідження, використанням ґрунтовного емпіричного матеріалу, а також застосуванням прикладного програмного забезпечення для підтвердження результатів. Важливо зазначити, що окремі розробки дисертантки вже впроваджені у практичну діяльність, що свідчить про їх прикладну цінність і актуальність.

Основні наукові положення та результати дослідження були представлені й здобули позитивну оцінку на міжнародних та зарубіжних науково-практичних конференціях, серед яких: «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами» (Київ, 2023 р.); «Social development towards values» (Zabrze, 2024 р.); «Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій» (Харків, 2025 р.); «Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. Scientific research: modern challenges and future prospects» (Німеччина, 2025 р.).

Практичне значення отриманих результатів.

Результати дисертаційного дослідження мають важливе прикладне значення та можуть бути використані на практиці для підвищення ефективності антикризового забезпечення на підприємствах транспортно-логістичної галузі. Результати дисертації можуть бути використані при розробці стратегічних і тактичних управлінських рішень, спрямованих на підвищення стійкості підприємств до кризових явищ, зокрема у діяльності ТОВ «Черкаська транспортно-експедиторська компанія», що дозволить підвищити стійкість до кризових явищ та забезпечити стабільний розвиток у сучасних умовах економічної нестабільності. Розроблена модель механізму антикризового забезпечення в системі формування збалансованого потенціалу підприємства дозволить забезпечити стабільність роботи та

конкурентоспроможності підприємства в умовах постійного вдосконалення системи антикризового управління (довідка про впровадження ТОВ «Черкаська транспортно-експедиторська компанія» від 31.03.2025 № 31-03); у процесі оцінювання діяльності ПП «Транс-с» були використані такі показники, як виробничий, фінансовий, трудовий, технологічний та ІКТ-потенціали, що дозволило забезпечити системний підхід до аналізу, глибоке розуміння поточного стану підприємства та розробку індивідуальних заходів для його стабільного функціонування та розвитку (довідка про впровадження ПП «Транс-с» від 28.03.2025 №28-03). Запропонований підхід базувався на комплексному інтегральному показнику, який враховує функціональні складові з допустимими пороговими значеннями.

Структура та зміст дисертації.

Структура дисертаційного дослідження логічно побудована відповідно до мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Робота складається з трьох основних розділів, кожен із яких виконує чітко визначену функцію в процесі досягнення загального результату дослідження — наукового обґрунтування антикризового забезпечення в системі формування збалансованого потенціалу підприємства. Дана наукова праця демонструє послідовність, цілісність та глибину опрацювання теми дисертантом.

Рівень теоретичної та практичної підготовки Лункіної І.Ю. свідчить про її становлення як зрілого науковця, який вирізняється високою працездатністю, самодисципліною, широким кругозором, здатністю до логічного мислення та критичного аналізу наукових проблем, а також умінням формулювати ґрунтовні висновки.

Обсяг опрацьованих Лункіною І.Ю. методологічних і статистичних джерел, присвячених дослідженню збалансованого потенціалу підприємства та антикризовому забезпеченню, дозволив сформулювати адаптивно-індикаторний підхід до вибору антикризових стратегій.

Оцінка мови та стилю дисертації.

У дисертаційному дослідженні відсутні текстові запозичення та не виявлено порушень академічної доброчесності. Дисертація написана українською мовою з послідовним логічним викладенням матеріалу та застосуванням наукового стилю написання.

За результатами перевірки дисертаційної роботи Лункіної І.Ю. на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень, навмисних спотворень не виявлено. Звідси можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

Відповідність фаху.

Дисертація Лункіної І.Ю. за змістом поставлених завдань та відповідно до використаних методів дослідження, які вирішують конкретні наукові завдання, отриманими результатами, теоретичною і практичною значимістю відповідає спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

З огляду на високу теоретичну та практичну значущість, безперечну наукову новизну і загалом позитивне враження від змісту дисертаційного дослідження варто зупинитись на деяких дискусійних питаннях, а саме:

1. Запропонована автором система збалансованого потенціалу підприємства з виділенням елементів впливу на антикризове забезпечення (рис. 1.4 с.56– 58) варто було б доповнити описом результатів оцінювання збалансованого потенціалу підприємства через виділення його ключових компонентів: фінансового, трудового, організаційного, інформаційно-аналітичного, матеріального, правового, ризик-менеджмент, комунікаційного та технологічного, що в подальшому сприятиме більш чіткому розумінню пропонованих управлінських заходів.

2. Розроблені автором етапи моделі інтегральної оцінки внутрішньої стійкості транспортних підприємства до кризи (рис.3.1 с.177–190), що визначає рівень внутрішньої стійкості підприємства до кризи, доцільно було б доповнити розробкою управлінських заходів в залежності від наявного рівня внутрішньої стійкості підприємства, що дало б можливість йому адаптуватися до кризових умов.

3. Наведений алгоритм формування антикризових стратегічних альтернатив в системі забезпечення збалансованого потенціалу підприємства (рис. 3.6 с. 208–211), що дозволяє упорядкувати стратегічні альтернативи відповідно до сценаріїв впливу зовнішнього середовища, а також сформулювати стратегії антикризового забезпечення. В контексті цього, доцільно було б охарактеризувати та класифікувати які саме критерії будуть складати основу оцінки щодо формування стратегічних альтернатив та можуть бути використані для ідентифікації та подолання кризових явищ на підприємстві.

Вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Лункіної Ірини Юріївни.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Представлена дисертаційна робота є самостійною науковою працею, спрямованою на розв'язання важливого й комплексного науково-прикладного завдання, що підтверджує її актуальність та обґрунтовує високу позитивну оцінку.

За актуальністю, новизною, обсягом та практичним значенням дисертація на тему «Антикризове забезпечення в системі формування збалансованого потенціалу підприємства» відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (з наступними змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022, а її автор Лункіна Ірина Юріївна, заслуговує присудження її ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 - Економіка в галузі знань 05 - Соціальні та поведінкові науки.

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та бізнес-технологій
Факультету економіки та
бізнес-адміністрування
Державного університету
«Київський авіаційний інститут»

Заріна ПОБЕРЕЖНА

